

uusi invalidi

Tapaturma- ja sairausinvalidien liitto ry:n julkaisu 4/2019

**RAUHALLISTA
UUTTA VUOTTA 2020**

Tässä numerossa:

**Pääkirjoitus:
Tekonivelleikkausta
odotellessa
sivu 2**

**Näkökulma:
Vain yksi toive
sivu 2**

**Perhe- ja
peruspalveluministeri
Krista Kiuru
sivu 3**

**Digipalveluiden
saavutettavuus
sivu 4**

**Lääkehoito onnistuu
yhdessä
sivu 5**

**Elämän kolhut ja
niiden paikkailu
sivu 7**

**Yhdistysten
vuosikokoukset
sivu 7**

**Joulutervehdykset
sivu 8**

**Yhdistykset toimivat
sivut 10-11**

**Lea Partanen räppää
sivu 12**

Pääkirjoitus 4/2019

Tekonivelleikkausta odotellessa

Molemmat polveni pettivät yhtä aikaa. Vasen oli vaivannut tosin jo 10 vuotta. Hoidin vaivoja Duodecimin käypä hoito suositusten mukaan kävelyä harrastamalla. Joidenkin mielestä turhankin pitkällä lenkeillä, sillä järjestin vielä 3 vuotta sitten kävelytempauksen läpi Suomen, jossa käveltiin yhteensä 1000 kilometriä – siitä matkasta itsekin kävelin valtaosan.

Nyt liikun kahden kyynärsauvan varassa. Molempiin polviini asennetaan tekonivelet heti joulukuun puolivälin jälkeen.

Huomaan, että siirtyminen "terveyden ja hyvinvoinnin edistäjästä ja vammaisten etujen ja oikeuksien puolustajasta "kokemusasiantuntijaksi" avaa henkilökohtaisella tasolla uuden näkökulman liikuntarajoitteisten elämään. Jalkakäytävien reumat, rappuset ja muut esteet elinympäristössämme kiinnittävät huomiota aivan eri tavalla. Samoin on pakko etsiä, löytyykö esteettömiä teitä kokouspaikoille, kauppoihin ja palveluihin.

Rampana olemisen kokemus herättää aivojen toimintaa muullakin tavalla. Miten voin valmistautua leikkaukseen siten, että pääsen muutama päivän sisällä jaloilleni leikkauksen jälkeen. Olen kuullut tarinoita, että 87-vuotiaalle mummulle asennettiin molempiin polviin nivelrikon

takia proteesit kerralla, kun liikuntakyky oli mennyt. Sen jälkeen kiipeää riipeästi kolmannen kerroksen asuntoonsa uusilla polvilla.

Kaikki tuo kannustaa, mutta samalla jännittää. Tähän mennessä on tullut satunaisesti kiinnitettyä huomiota omien lihasten kuntoon ja kuviteltua, että kävely riittää. Olen nyt herännyt todellisuuteen, jossa omat laiminlyönnit terveyden vaalimisessa kostautuvat. Olisi pitänyt 40 vuotta sitten tajuta, että näyttöpäätte tuli työpöydälle jäädäkseen. Sen seurauksena olen jo ainakin 20 vuotta kärsinyt "someniskasta". Nyt minulle 25-vuotias personal trainerini sanoo, että "sinulla on niskat jumissa". Hänen terveisensä minulle – lääkärille ovat tylyt: "Että pääset sängystä ylös leikkauksen jälkeen, yläraajojesi lihasvoimaa on pakko vahvistaa ja saada liikkuvuutta niska-hartiaseutuun. Panostetaan sinun jalkojesi lihaksiin sitten, kun on uudet polvet, sillä jalkojesi lihaksia voimme treenata nyt vain nivelrikkoisten polviesi sallimissa rajoissa."

Pakko on nöyryä tosiasian edessä, että 25-vuotias neitonen on minua 71-vuotiaasta kuntoutuslääkäriä viisaampi. Elämä on aika usein sellaista, että "suutarin lapsilla" ei ole kenkiä. Opettaa se ainakin sen, että nuoret sukupolvet näkevät monia tähän aikaan elimellisestä kuuluvia

terveysuhkia meitä ikäihmisiä kirkkaammin. He ovat syntyneet tähän some maailmaan. He joutuvat kohtaamaan senkin, että 16-vuotiasta koululaisista suuri osa ei pääse enää kyykkyy, kun liikunta some-koukuttamisen ja älykännykän vuoksi on jäänyt niin vähäiseksi.

Parasta paremman tulevaisuuden rakentamista on se, että välitämme oman elämäkokemuksemme vaivoimmekin nuoremman sukupolven käyttöön pyyteettöminä ja nöyrinä. He oppivat meiltä, me opimme heiltä uutta tästä nykymaailmasta ja tuoppaamme kehitystä eteenpäin. Meidän on rakennettava nuoriin sukupolviin suhteita, joka muuttaa tätä maailmaa paremmaksi ja inhimillisemmäksi.

Voimmeko vammaisjärjestönä vaikuttaa siihen, että vammaisten ja ikäihmisten avustaja-, hoiva- ja hoitotyö säilyttäisivät inhimillisyyden peruselementit niiden kaupallisten paineiden puristuksessa, jossa pääomasijoittajat sijoittavat kotipalveluihin ja vammaistyöhön saadaksesen maksimituotot sijoittamalleen pääomalle?

Emmekö voisi liittoutua niiden nuorten kanssa, jotka haluavat auttaa meitä säilyttämällä työn inhimillisen perussisällön? Näin voisimme luoda nuorille houkuttelevia työpaikkoja, joissa inhimillisessä vuo-

rovaikutuksessa ikäihmisten kanssa nuoret viihtyvät työssä paremmin.

Voisimmeko perustaa ja kehittää osuustoimintaa, jossa ei edetä voiton maksimointi edellä, vaan ikäihmisten ja vammaisten kanssa suunnitellut inhimilliset palvelut edellä, jossa auttaja ja autettavat kuuntelevat toisiaan ja oppivat ymmärtämään toistensa tarpeita työntekijöinä ja työn kohteina entistä paremmin. Tämän mahdollistavat järjestöt ja osuuskunnat, joissa asiakkaat ja työntekijät itse ovat vallankäyttäjiä.

Antti Holopainen

Tapaturma- ja sairausinvalidien liiton puheenjohtaja

Näkökulma: Anja Kivipensas

Vain yksi toive

Joulu lähestyy ja kaupat ovat kauan sitten aloittaneet joulumyynnin. Käyköhän nykyäänkin monelle lapselle niin, että ne ihanat tavarat jäävät saamatta. Maassamme köyhyys lisääntyy ja eriarvoisuus kasvaa. Nykyinen hallitus on luvannut tasoittaa eriarvoisuuden kasvua. Taitaa olla melko vaikea tehtävä. Oma lapsuteni ajoittui sodan jälkeiseen aikaan. Elin köyhässä pienviljelijän perheessä Keski-Suomessa. Joululahjaksi sain äidin kutomat villasukat ja -lapaset. Nukke, jota toivoin, en saanut. En sitä ensimmäistäkään. Mutta aika on nyt täysin toinen ja silti monessa asiassa on paljon parannettavaa.

Eletään sitä aikaa vuodesta, kun kunnat tekevät ensivuoden talousarvio päätöksiä. Omassa kotikunnassani Tampereella sosiaalimenot ovat jälleen kerran alibudjetoitu. Terveystoiminta kärsii henkilöstöpulaa, eikä aikaa lääkärille saa kun viikkojen päästä, mutta talousarvion mukaan on tärkeämpiä kuluja, kuten "öky-rakentaminen". Siirtävätköhän ne terveydenhuollon miljardit maksavaan Areenaan? Vaikka se, mikä, rakennetaan yksityisillä va-

roilla, sijoittaa kaupunki siihen valtavia summia. On kyse arvostuksesta. Olisi paljon tärkeämpää hoitaa ihmisiä.

Monet kunnat joutuvat nostamaan veroja kattaakseen alijäämää. Tampereella veroprosentti nousee 0,5%:a. Kun alueuutisissa haastatettiin ihmisiä, nostivat he esille sen, että verorahoilla pitää nostaa ihmisten hyvinvointia.

Kaupunki perusti yhdenvertaisuuskoordinaattorin toimen. Kutsuimme hänet kerhoomme puhumaan. Näinköhän saamme vammaisten ja vanhusten asiat kuntoon? Tuskin. Yhdenvertaisuuslaki tuli voimaan 2015, mutta ei eriarvoisuus ole vähentynyt. Päinvastoin.

Pirkanmaan Sairaanhoidopiiri on laajentunut. Uusia kuntia on liittynyt siihen. TAYS:ia on rakennettu paljon ja entisiä kohtia korjattu. Erikoissairaanhoidon jonot ovat edelleen pitkiä ja hoitoon pääsy venyy. Tästä TAYS on jo saatu huomautuksia mm. Valviralta.

Nykyinen maan Hallitus on luvannut poistaa eriarvoisuuden maasta. Nähtäväksi jää, kuinka vam-

maisten ja vanhusten asioiden käy. Näin joulun alla on tapana tehdä toivomuksia. Kirjoitan joulupukille; Tuo meille iso, iso säkillinen hyvinvointia.

Toivotan kaikille yhdenvertaista joulua.

Anja Kivipensas
Tampere

Tapaturma- ja Sairausinvalidien liitto ry:n liittokokous

Tapaturma- ja sairausinvalidien liitto ry:n sääntömääräinen liittokokous pidetään sunnuntaina 15. maaliskuuta 2020 alkaen klo 10.00 Vähäjärven lomakodissa Hämeenlinnan Hauholla, Muntsilantie 19.

Valtakirjojen tarkistus alkaa kokouspaikalla klo 09.00.

Liiton sääntöjen 5 §: n mukaan kukin liiton jäsenyhdistys on oikeutettu lähettämään liittokokoukseen yhden edustajan jokaiselta alkavalta kolmeltasadalta (300) jäseneltään. Jäsenmääräksi katsotaan se määrä, jolta yhdistys on suorittanut liiton jäsenmaksun vuodelta 2019.

Kokousta edeltää **liittokokousseminaari lauantaina 14.03.2020**. Seminaarin ohjelmasta tiedotetaan tarkemmin yhdistyskirjeessä ja liiton kotisivulla.

Liittohallitus

Me kysyimme ja perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru vastasi

Hoivapalveluiden henkilöstömitoituksesta on tänä syksynä puhuttu paljon. STM:n oman ja ministeri Kiurun ilmoituksen mukaan "sitova mitoitus tulisi voimaan 1.8.2020 alkaen, jolloin henkilöstömitoitus olisi vähintään 0,7 työntekijää asiakasta kohti. Silloin henkilöstömitoitukseen laskettaisiin vain välitöntä asiakastyötä tekevät."

Kysymys: Onko tämä realistinen aikataulu, pystytäänkö kuntien rahoitus turvaamaan ja löytyykö tarvittava määrä osaavaa henkilökuntaa?

Esitys vanhuspalveluiden hoitajamitoituksesta perustuu asiantuntijatyöryhmän yksimieliseen esitykseen. Työryhmässä on edustettuna Sosiaali- ja terveysministeriön lisäksi hoiva-alan ammattijärjestöt, THL, Kuntatyönantajat ja Hyvinvointiala HALI. Itse luotan asiassa asiantuntijoiden arvioon, ja uskon että aikataulu on realistinen.

Hallitus on sitoutunut kompensoimaan hoitajamitoituksen tiukentamisesta koituvat kulut kunnille täysimääräisesti, ja varaa siihen taloudelliset resurssit julkisen talouden suunnitelmassa ja talousarvioissa. Kuntataloudesta on viime aikoina kuulunut huolestuttavia viestejä, ja siksi olisi kohtuutonta asettaa kunnille uusia velvollisuuksia ilman lisärahoitusta.

Osaavan henkilöstön löytämisen kannalta tärkeintä on luoda sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille olosuhteet, jossa he voivat tehdä työnsä hyvin, ja ilman kohtuutonta työkuormaa. Tähän tärkeimpiä keinoja ovat valmistelussa olevat hoivapalveluiden henkilöstömitoituksen uudistaminen ja osataan myös hoitotakuun kiristäminen. Riittävästi resursoitu hoito- ja hoiva-työn on houkutteleva ala.

Tämän lisäksi henkilöstön saataavuuden varmistamiseksi tarvitaan monia erilaisia toimenpiteitä. Meidän pitää esimerkiksi ennakoita koulutustarpeita ja hyödynnetään erilaisia koulutuspolkuja, sekä päivittää työttömänä tai muuten alalta poissa olleiden ammatillista osaamista.

Sote uudistus jatkuu uuden hallituksen toimesta. Sotekeskusten toimiala on laaja ja kattaa myös vammais- ja hoivapalvelut.

Kysymys: Kuinka taataan, että vammaisten kuntoutus ja sen vaatima erityisosaaminen on saatavilla tasalaatuisena myös kasvukeskusten ulkopuolella ja miten varmistetaan, ettei pitkäaikaisvammaisten kuntoutus jää työelämään kuntouttavan toiminnan varjoon?

Hallitusohjelmassa on linjattu, että kuntoutusjärjestelmää uudistetaan kuntoutuksen uudistamiskomitean ehdotusten pohjalta. Tarkoitus ei ole tehdä yhtä isoa kuntoutuksen uudistamishanketta, vaan kuntoutuksen uudistamista toteutetaan esimerkiksi osana työkykyohjelmaa, mielenterveysstrate-

Krista Kiuru. Kuva Valtioneuvoston kuvapankki

giaa, sosiaaliturvauudistusta, sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistusta ja ikäohjelmaa. Yhdessä nämä uudistukset parantavat kuntoutuksen laatua ja saatavuutta.

Sosiaali- ja terveyspalvelu-uudistuksen yksi johtoajatus on perustason palveluiden parantaminen, ja tässä yhteydessä tavoitteena on tuoda lisää kuntoutusosaamista terveyskeskuksiin. Sote-uudistuksen valmistelun yhteydessä lähtökohta on se, että vammaisjärjestöt voivat vaikuttaa uudistuksen suuntaan jo ennalta, eikä vaan komentoitua valmista virkamiesvalmistelua.

Lokakuussa järjestettiin koolle kutsumani ministerin sote-sparraus, jossa vammaisjärjestöt saivat kertoa ajatuksiaan järjestämislain luonnoksesta sekä Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelmasta. Vuoropuhelua jatketaan, ja vammaisilla ihmisillä on myös nyt omat edustajansa keskeisissä työryhmissä. Vammaisjärjestöt ovatkin kiitettävästi ottaneet haasteen vastaan ja tuovat aktiivisesti näkemyksiään mukaan valmisteluun.

Kela-taksia käyttävän on tilattava kaikki kyydit tilausvälityskeskuksesta. Kela on kilpailuttanut maakunnittain taksimatkojen tuottajana toimivat kuljetuspalvelukeskukset. Asiakaspalautteen perusteella toiminnassa on paljon puutteita.

Kysymys: Mitä toimenpiteitä STM valvovana ministeriönä suunnittelee Kela-taksipalveluiden sujuvoittamiseksi ja selkeyttämiseksi? Kuinka ministeri näkee nyt vallitsevan tilanteen?

Kela-taksit kuuluvat ministeriön työnjaossa sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekosen vastuulle. Hallitusohjelmassa on useita Kela-takseja koskevia kirjauksia, kuten Kela-taksien kilpailutus käytäntöjen uudelleenarviointi sekä Kelan ja kuntien kuljetuspalveluiden toimivuuden arviointi uuden taksilain aikana. Näihin kirjauksiin liittyen ministeriössä arvioidaan parhaillaan jatkotoimia.

Pienet ja painavat

Aktiivimallin leikkuri ja velvoitteet puretaan vuoden 2020 alusta

Työttömyysturvan aktiivimallista on tarkoitus luopua ensi vuoden alusta. Sen jälkeen työttömyysetuutta saavan henkilön aktiivisuutta ei enää seurattaisi mallin mukaisesti eikä aktiivimalli leikkaisi 1.1.2020 alkaen kertynyttä työttömyysetuutta.

Jos työttömyysetuutta on aiemmin aktiivimallin perusteella alennettu, se palautuisi normaalin suuruiseksi vuoden 2020 alusta. Tammi-kuussa maksuun tuleviin mutta vuonna 2019 kertyneisiin työttömyysetuuksiin aktiivimallin leikkurit vielä vaikuttaisivat. Aktiivimallin kumoaminen edellyttää työttömyysturvalain muuttamista. Hallitus antoi asiaa koskevan esityksen 7. marraskuuta.

"Epäoikeudenmukainen aktiivimalli leikkasi työttömyysturvaa yli 100 000 työttömältä ilman, että mallin työllisyysvaikutuksia kyettiin osoittamaan. Aktiivimallin leikkuri ja velvoitteet puretaan 1.1.2020 ja sosiaaliturvan uudistamisessa siirrytään eteenpäin", sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen sanoo.

Aktiivimallin kumoamisen vuoksi muutettaisiin myös työttömyysetuuksien rahoituksesta annettuun lakiin ja työttömyyskassalakiin sisältyviä ansiopäivärahan valtionosuutta koskevia säännöksiä. Näillä muutoksilla ei ole vaikutusta työttömille työnhakijoille maksettaviin etuuksiin. Esitys liittyy valtion vuoden 2020 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

(Lähde: Sosiaali- ja terveysministeriö 7.11.2019)

Kansaneläkeindeksiin sidotut etuudet nousevat

Kelan maksamia etuuksia korotetaan ensi vuonna kansaneläkeindeksin perusteella 1,0 %. Hallituksen talousarvioesityksen mukaan moniin etuuksiin on lisäksi tulossa tasokorotus.

Suurin osa Kelan etuuksista on sidottu kansaneläkeindeksiin. Kansaneläkeindeksi seuraa elinkustannusindeksiä, jonka Tilastokeskus laskee keskeisten hyödykkeiden hintatietojen perusteella.

Lain mukaan Kela vahvistaa lokakuun loppuun mennessä seuraavan kalenterivuoden kansaneläkeindeksin pisteluvun. Vuonna 2020 pisteluku on 1633 (vuonna 2019 se oli 1617). Pisteluku kasvaa siis 1,0 %. Indeksitarkistus lisää Kelan etuusmenoja arviolta 63 miljoonaa euroa vuonna 2020.

Indeksitarkistuksen perusteella esimerkiksi eläkettä saavan hoitotuen perusmäärä nousee 70,52 eurosta 71,21 euroon. Tasokorotukset vahvistetaan myöhemmin.

Hallitusohjelmassa ja hallituksen talousarvioesityksessä moniin Kelan maksamiin etuuksiin on suunniteltu myös tasokorotuksia 1.1.2020 alkaen. Tasokorotuksia on tulossa mm. kansaneläkkeeseen, takuueläkkeeseen, vähimmäismääräiseen sairauspäivärahaan sekä työmarkkinatukeen ja peruspäivärahaan. Kela tiedottaa kaikki ensi vuoden etuusmäärät ja niihin liittyvät tulorajat joulukuussa, kun hallituksen talousarvioesitykseen liittyvät lait on käsitelty eduskunnassa.

(Lähde: Kela)

Vetoamus Postin kehittämiseksi julkisena palveluna

Yli 150 kulttuurin, tieteen ja kansalaisliikkeiden vaikuttajaa vetosi postin kehittämiseksi julkisena palveluna, joka ei kilpaile polkella palkkoja ja pidentämällä työaikoja.

Vetoamus eduskunnalle ja hallitukselle: Posti on tärkeä julkinen palvelu, jonka tekijöille kuuluu kunnan palkka.

Postin jakelu, kuljetus ja käsittely on tärkeä julkinen palvelu. Vaikka viestit, tieto ja tavarat kulkevat monella muullakin tavalla, on sujuvasti ja luotettavasti toimivilla postipalveluilla edelleen suuri merkitys.

Viime vuosina postipalvelujen laatu ja luottamus niiden toimivuuteen on kuitenkin heikentynyt. Posti on pyrkinyt kilpailemaan ja tekemään tulosta vähentämällä työntekijöitä, toimipaikkoja ja jakeluja.

Posti on valtion omistama yhtiö, jonka pitäisi näyttää esimerkkiä myös työmarkkinoilla. Viime aikoina Posti Group on kuitenkin halpuuttanut palkkoja ja heikentänyt työehtoja muun muassa siirtämällä työntekijöitä yhtiöstä toiseen.

Me allekirjoittaneet vetoamme maan hallitukseen ja eduskuntaan, jotta postin tehtäväksi määritellään selkeästi julkinen palvelu, jota ei pidä alistaa liikevoiton tavoittelulle. Samalla valtion omistajaohjauksella tulee huolehtia siitä, että Posti Group ei harjoita työehtoshoppailua, jolla poljetaan palkkoja ja pidennetään työaikoja.

Postipalvelujen turvaamisesta kattavina julkisina palveluina on kyse myös perusoikeuksista, yritystoiminnan edellytyksistä sekä sosiaalisesti ja ekologisesti kestävästä kehityksestä.

(Lähde: PAU 15.11.2019)

Huomioita digipalveluiden saavutettavuuden järjestökuulemisesta

Etelä-Suomen aluehallintoviraston saavutettavuuden valvonnan yksikkö järjesti 13.11.2019 järjestökuulemisen koskien ensi vuonna asteittain voimaan astuvaa digipalveluiden saavutettavuuden valvontaa.

Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta toteuttaa Suomessa ns. saavutettavuusdirektiivin. Lain ja direktiivin taustalla on *YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista*, joka korostaa vammaisten ihmisten osallisuutta ja mahdollisuutta itsenäiseen asiointiin myös digitaalisessa ympäristössä. Saavutettavuus on yksi sopimuksen keskeinen periaate. Lain yhtenä tavoitteena on tehdä saavutettavuuden huomioimisesta osa normaalia viranomaistoimintaa. Käytännössä tällä tarkoitetaan, että saavutettavuus ymmärrettäisiin keskeisenä toiminnan periaatteena, joka pitäisi ottaa huomioon kaikessa verkkosisältöjen ja -palvelujen suunnittelussa, toteutuksessa ja ylläpidossa.

Saavutettavuus on verkkomaailman esteettömyyttä

Saavutettavuus siis tarkoittaa esteettömyyttä digitaalisessa maailmassa: sitä, että erilaisten ihmisten on helppoa käyttää verkkopalveluja ja niissä olevia sisältöjä. Saavutettavuus parantaa yhdenvertaisuutta digitaalisessa yhteiskunnassa. Kun saavutettavuus on huomioitu mahdollisimman hyvin, erilaiset ihmiset voivat käyttää itsenäisesti verkkopalveluja. Se lisää vammaisten henkilöiden itsenäisyyttä ja osallisuutta yhteiskunnassa.

Saavutettavuuden huomiointi on asiakaslähtöisyyttä

Saavutettavuutta voi myös ajatella näkökulmana, joka kiinnittää huomion erilaisiin käyttäjiin, heidän moninaisiin tilanteisiinsa, tarpeisiinsa ja mahdollisiin rajoitteisiinsa tai haasteisiinsa. Saavutettavuus onkin keskeisesti myös asiakaslähtöisyyttä. Esimerkiksi kuulovammaisen henkilö ei saa tietoa videosta, jossa on puhetta, jota ei ole tekstitetty. Näkövammaisen henkilö taas saa samasta videosta tiedon, jos videon ääniraita on kattava, mutta vain visuaalisessa muodossa esitetty tieto jää häneltä saavuttamatta. Oleellista on, että erilaisten käyttäjien tilanteet ja tarpeet ymmärretään ja otetaan huomioon mahdollisimman hyvin, kun suunnitellaan ja toteutetaan verkkopalveluja ja niissä olevia sisältöjä.

Lain vaatimukset eivät takaa täydellistä saavutettavuutta

Lain saavutettavuusvaatimusten noudattaminen ei takaa, että verkkopalvelu olisi kaikille ihmisille saavutettava tai helppokäyttöinen. Digi-

palvelulain saavutettavuusvaatimusten noudattamisella voidaan parantaa erityisesti sitä, että verkkopalvelua voi ylipäänsä käyttää erilaisilla laitteilla ja avustavilla teknologioilla.

Valvonta alkaa ensi vuonna, mutta valvottavia palveluja on vielä vähän

AVI:n valvontayksikkö ryhtyy lain edellyttämällä tavalla valvomaan verkkopalveluiden ja muiden digitaalisten toimintojen saavutettavuutta ensi vuonna, mutta siirtymäajasta johtuen ensimmäiset 20 valvontakohdetta valikoituu vasta v. 2021. Tästä eteenpäin valvottavien määrä nousee portaittain, kunnes vuonna 2024 päästään lain tavoitteeseen erityistarkkailuun ja 240 kohteen automaattivalvontaan. On oletettavaa, että ensimmäisten valvottavien joukossa ovat pankkipalvelut, julkiset toimijat kuten valtionhallinto, kunta- ja palvelut ja Kela sekä verottaja. Koska taustalla on EU-direktiivi valvontaa ja lain toimeenpanoa suunnitellaan myös EU:n tasolla ns. VADEX-työryhmässä. Tavoitteena on vaihtaa kokemuksia ja kehittää yhtenäisiä toimintamalleja EU-alueelle.

Voit tehdä ilmoituksen digipalvelun toiminnan puutteista palvelun tarjoajalle tai organisaatiolle

Palautteessa voit pyytää sisältöjä, jotka eivät ole saavutettavuusvaatimusten mukaisia, itsellesi sopivassa saavutettavassa muodossa. Pyyntö pitää olla kohtuullinen. Voit myös antaa palautetta havaitsemistasi puutteista saavutettavuusvaatimukseen verrattuna. Lisäksi voit pyytää tarkennuksia niin sanotun kohtuuttoman rasitteen käytön perusteluihin. Sinun pitäisi voida jättää palautetta saavutettavuudesta joko verkkolomakkeella tai sähköpostilla. Palvelun tarjoajan pitää vastata jättämäsi palautteeseen kahden viikon kuluessa. Voit jättää palautetta myös nimettömänä. Tällöin palvelun tarjoajan ei tarvitse vastata palautteeseen, mutta sen pitäisi huomioida palautteessa esiin tuodut saavutettavuuspuutteet.

Koska voit antaa palautetta?

Voit antaa palautetta saavutettavuudesta sen jälkeen, kun lain saavutettavuusvaatimukset alkavat koskea palvelua. Useimpien verkkosivustojen pitää olla lain vaatimusten mukaisia 23.9.2020. Palautetta voit antaa niistä sivustoista, joita lain vaatimukset koskevat. Käytännössä lähes kaikki julkisten toimijoiden verkkopalvelut ovat lain piirissä – esimerkiksi Kelan, verottajan, TE-toimistojen sekä kaupunkien ja kuntien verkkosivustot ja verkkoasiointi.

Ylitarkastaja Vieno Rainio valisti kuulijoita digipalveluiden saavutettavuudesta.

Jos et ole tyytyväinen saamaasi vastaukseen, voit ottaa yhteyttä aluehallintovirastoon

Palvelun tarjoajan pitää vastata palautteeseesi kahden viikon kuluessa. Lisäksi jos olet pyytänyt jotakin sisältöä saavutettavassa muodossa, palvelun tarjoajan pitäisi antaa sinulle kirjallinen todistus, jos se ei voi pyynnöstäsi huolimatta antaa sisältöä saavutettavassa muodossa. Jos et ole tyytyväinen saamaasi vastaukseen tai et saa vastausta lainkaan, voit ottaa yhteyttä Etelä-Suomen aluehallintovirastoon ja tehdä selvityspyynnön tai kantelun saavutettavuuspuutteista.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto on viranomainen, joka valvoo Suo-

messu lain saavutettavuusvaatimusten noudattamista.

Voit tehdä selvityspyynnön tai kantelun eli ilmoituksen valvovalle viranomaiselle sen jälkeen, kun digitaalista palvelua koskeva siirtymäaika on ohi. *Nyt voit tehdä edellä mainitun ilmoituksen uudesta verkkosivustosta eli sivustosta, joka on julkaistu 22.9.2018 jälkeen. Vanhemmista verkkosivustoista voit tehdä ilmoituksen 23.9.2020 jälkeen.* Muista kuitenkin aina kysyä ja antaa palautetta ensin sille toimijalle, joka vastaa verkkosivustosta.

(Lähteet: Etelä-Suomen aluehallintovirasto, AVI)

Köyhyyden vastaisen verkoston yleiskokous 25.11.2019

EAPN-Finin maanantain 25.11.2019 käydyssä yleiskokous tehtiin nimimuutos, jossa Suomen köyhyyden ja syrjäytymisen vastaisen verkoston nimi muutettiin Suomen köyhyyden vastaiseksi verkostoksi.

Pitkää nimeä on haluttu lyhentää, mutta syrjäytymistä on myös pidetty epäonnistuneena sanavalintana. Syrjäyttäminen olisi oikea sanamuoto. Nyt nimi vastaa myös verkoston englanninkielistä nimeä *European Anti-Poverty Network Finland*.

Uudet puheenjohtajat

Kokouksessa valittiin EAPN-Finille uudet puheenjohtajat. Puheenjohtajaksi valittu VTT **Olavi Kaukonen** on *A-klinikkasäätien* toiminnanjohtaja. Kaukonen on ollut koko työuransa tekemisissä köyhyyden ja huono-osaisuuden kanssa niin asiakastyössä kuin hallinnossa.

Varapuheenjohtajaksi valittu **Marjatta Kaurala** työskentelee Kriminaalihuollon tukisäätiössä kriminaaliasiamiehenä. Tehtävänsään hän edistää mm. rikostauktaisten ja heidän läheistensä oi-

keuksien toteutumista ja pääsyä palvelujen sekä etuuksien piiriin.

Kuka puolusta köyhää

Kokouksen aluksi valtio-opin professori **Hanna Wass** Helsingin yliopistosta puhui eri väestöryhmien poliittisen osallistumisen eroista. Hän tiivisti, että äänestäminen on heijastuma yksilön yleisestä hyvinvoinnista, kuten taloudellisesta asemasta, terveydentilasta ja sosiaalisista verkostoista. Se on vahvasti yhteydessä yhteiskunnallisen eriarvoisuuden indikaattoreihin.

Taipumus äänestää vaaleissa on suurempi vanhemmilla, korkeasti koulutetuilla ja enemmän ansaitsevilla äänestäjillä. Myös uskonnollisuus, puoluesamastumisen aste sekä poliittinen kiinnostus ja tietotaso lisäävät osallistumista. Erot eri ryhmien äänestämässä näkyvät myös siinä, mille ryhmille tärkeät asiat pääsevät politiikan asialistalle. Wassin esitys oli silmiä avaava ja aiheutti paljon keskustelua muun muassa siitä, edustavatko mitkään puolueet pienituloisimpia.

Lääkehoito onnistuu yhdessä

Lääkehoidon toteuttaminen on yhteispeliä. Ilman sinun panostasi lääkeshoidossasi ei saavuteta tavoiteltuja tuloksia. On tärkeää, että olet mukana suunnittelemassa lääkehoitosi tavoitteita, toteutusta ja seuranta.

Kun aloitat uuden lääkkeen käytön, selvitä lääkäriltäsi, miksi tätä lääkettä tarvitaan ja varmista, että osaat ottaa sen oikein. Tärkeintä on, että sinulla on turvallinen olo lääkkeen käyttöä aloittaessasi ja tiedät, mistä saat lisätietoa lääkkeestä. Terveydenhuollon ja apteekin ammattilaiset auttavat ja neuvovat sinua lääkeshoitoosi liittyvissä kysymyksissä.

Myös läheisesi tarvitsee tietoa lääkeshoidostasi. Joskus läheinen on hyvä ottaa vastaanotollekin mukaan, jotta hän voi tukea sinua omahoidossa.

Ajantasainen lääkityslista turvaa sinulle sopivan lääkehoidon

Ajantasainen lääkityslista on korvaamaton tiedon lähde, kun lääkeshoitoa suunnitellaan. Ylläpitämässäsi lääkityslistasta käy ilmi lääkityksesi kokonaisuus, myös käyttämäsi itsehoito- ja rohdosvalmisteet. Näin sinulle voidaan varmistaa sopivimmat valmisteet. Kysy neuvoa terveydenhuollon tai apteekin ammattilaiselta lääkityslistan laatimiseksi, jos sinulla ei vielä sellaista ole. Kerrothan myös, jos olet saanut aiemmista lääkityk-

sistä haittavaikutuksia, esimerkiksi ripulia, tai jos olet allerginen joillekin lääkeaineille.

Lääkityslista tulee päivittää joka kerta, kun lääkityksessäsi tapahtuu muutoksia. Valmiita lääkityslistapohjia saat apteekista, terveydenhuollosta tai voit täyttää ja tulostaa lääkityslistan verkossa. Vanha lista kannattaa aina hävittää, jotta sinulla on käytössä vain ajantasaisin lista lääkityksistäsi. Tästä syystä lääkityslistaan kannattaa merkitä oman nimen lisäksi myös sen laatimispäivämäärä.

Olet osallinen lääkeshoidossasi; kysy, kerro ja varmista

Tavoitteena on, että lääkeshoitosi sujuu hyvin arjessa. Tämä onnistuu, kun tiedät hoidon tavoitteet ja toimit niiden toteutumiseksi. Arjessa se tarkoittaa sitä, että käytät lääkkeitä sovitun mukaisesti ja seuraat voimissasi tapahtuvia muutoksia. Jos jokin asia on jäänyt epäselväksi tai lääkkeen ottamisessa jokin askarruttaa sinua, kerro se terveydenhuollon tai apteekin ammattilaiselle. Sekin kannattaa ottaa puheeksi, jos rahasi eivät riitä lääkkeisiin. Näin lääkäri voi huomioida sen esimerkiksi lääkettä valittaessa.

Seuraa ja kerro miten lääkkeesi vaikuttaa: auttaako lääke oireeseesi tai aiheuttaako se sinulle haitallisia sivuvaikutuksia. Jos lääke ei auta tai aiheuttaa sinulle ei-toivottuja vaikutuksia, ota aina yhteyttä terveydenhuollon tai apteekin ammattilaiseen. Pyydä terveydenhuollon tai apteekin ammattilaiselta tarvittaessa tarkistamaan ja päivittämään lääkityslistasi. Jos tunnet tarvitsevasi lisätietoa lääkeshoidostasi tai sen toteuttamisesta, kerro se ammattilaiselle. Vain otettu lääke auttaa: kerrothan siis myös, jos et ole jostain syystä käyttänyt lääkitystäsi sovitusti.

Älä lopeta lääkitystä itsenäisesti!

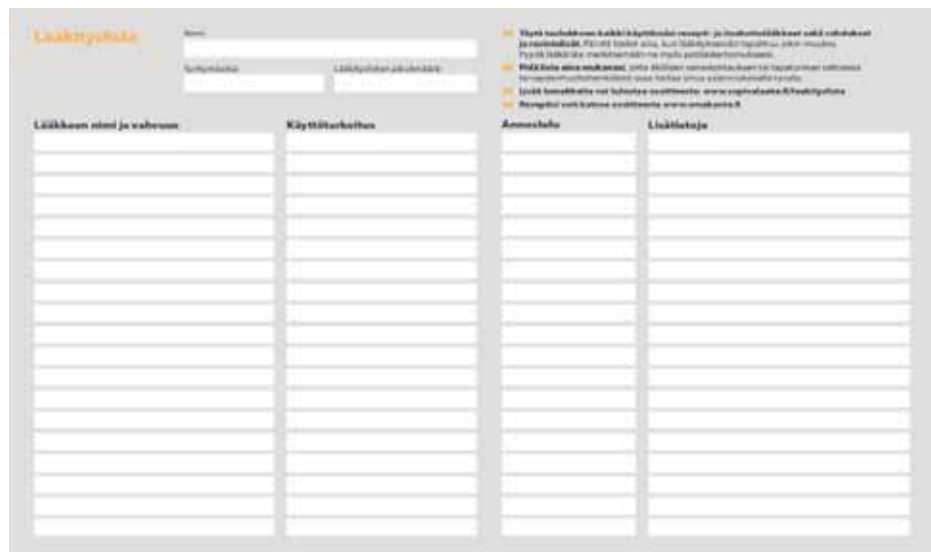
Lääkehoidon lopettamisella tarkoitetaan lääkkeen käytön lopettamista kokonaan tai sen muuttamista toiseen. Tarve lääkeshoidon lopettamiseen tai vaihtamiseen voi tulla sinulta tai sinua hoitavalta lääkäriltä. Syyinä voi olla lääkkeen aiheuttama haittavaikutus, lääkkeen hinta tai epävarmuus lääkkeen käytössä. Lääkkeen lopettamista ei tule koskaan tehdä itsenäisesti, vaan lääkärin kanssa kannattaa keskustella syistä lääkkeen lopettamiseen. Kerro lääkärille, jos jokin lääkkeen käytön lopettamisessa huolestuttaa sinua.

On hyvä tarkkailla vointiaan tavonomaista tarkemmin lääkkeen lopettamisen tai vaihtamisen jälkeen. Ole heti yhteydessä terveydenhuoltoon, jos voimissasi tapahtuu muutos huonompaan. Käyttämättä jääneiden lääkkeiden hävitys tapahtuu aina palauttamalla ne apteekkiin. Näin ne eivät pääse luontoon. Muistathan myös, että sinulle määrättyjä lääkkeitä ei tule koskaan luovuttaa muille!

- Varmista, miksi käytät lääkettä ja että osaat ottaa sitä oikein!
- Käänny kysymyksissä rohkeasti terveydenhuollon tai apteekin ammattilaisen puoleen.
- Ota lääkkeesi yhdessä sovitun mukaisesti.
- Lääkityslistan ylläpitäminen on yhteinen asia.
- Älä lopeta lääkettä itsenäisesti!

Kirjoittajat: Tarja Pajunen, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, Laura Tuominen-Lozic, Suomen Diabetesliitto ry, Päivi Kiviranta, Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea, Annika Koivisto, Suomen Apteekkariliitto ry, Grafiikka: STM Lääkeinformaatioverkoston Lääkeinformaatiota lääkkeitä käyttäjille -työryhmä on osallistunut artikkelin työstämiseen.

Voit tulostaa lääkityskortin liiton sivulta: <http://www.tsil.fi/1465/fimea-lhp-laakityskortti-a4/>

Itsemääräämisoikeus ikääntyvien hoidossa -tutkimushanke on käynnistynyt

Turun yliopistossa on syyskuun alussa käynnistynyt Kunnallisan kehittämissäätiön rahoittama tutkimus "Ihmisarvoinen ikääntyneiden hoito. Itsemääräämisoikeutta koskevien loukkausten tunnistaminen ja analyysi hoito- ja palveluasumisessa", joka kestää vuoden 2020 kesäkuun loppuun saakka.

Hankkeen johtajana toimii yliopistotutkija Mari Kangasniemi, mukana on tutkijoita myös oikeustieteen, hoitotieteen, kansanterveystieteen ja filosofian laitoksilta.

- Tutkimushankkeessa tuotetaan

tietoa ikääntyvien itsemääräämisoikeudesta ja sen loukkauksista hoito- ja palveluasumisessa. Hankkeen tavoitteena on löytää keinoja, joilla itsemääräämisoikeuden loukkauksia voitaisiin ennaltaehkäistä ja niiden kehittymistä tunnistaa jo varhaisessa vaiheessa. Tämä tarkoittaa sitä, että ammattilaisten toimintaan ja johtamiseen löydettäisiin mahdollisesti uusia toimintatapoja, Kangasniemi sanoo.

Tutkimushankkeessa tuotetaan tietoa aikaisemman kansainvälisen tutkimuksen ja asiakirja-aineiston

perusteella, mutta hankkeen viimeisessä vaiheessa on mukana myös ikääntyvien, omaisten ja työntekijöiden edustus. Ensimmäisiä tutkimustuloksia on odotettavissa keväällä 2020.

Hannu Oittinen

Turun yliopistolla on alkanut Kunnallisan kehittämissäätiön rahoittama tutkimus ikääntyneiden itsemääräämisoikeudesta palveluasumisessa. Monitieteellisen hankkeen johtajana toimii tutkija Mari Kangasniemi. Kuva: Turun yliopisto.

Plutunasakin Nörttikurssi eli Vähäjärven Äly-/Läppärikussi

Lährettiin linan kanssa oikein jantusjaloon (mielenkiintoista) Vähäjärvetten nörttikurssille eli Vähäjärven Älykännykkä y. muuta koneshoitua. Meitä oli siellä monta h-moista jokka ei tiäretty tuan taivaallista koko konehista. Pari akka (Kauniita Rouvia) oli jokka prätäji aivan tohoruksissansa. Oli laittanehet monta palomuuria aharistamahan konestansa. Niiren pään synapsis aivan höyryspääs. Mulla se alakoo tietysti Urheelullisesti. Juoksin hakohan huonehestani silimäklasi ja takaasi. No sitte juoksin hakehon muistikirjan ja oikoosesti takaasi pulupettihin istumahan.

Kyllä siellä oli komioita miähiä meille uskuu takomassa Nörtti-maailmahan ja tähellisesti opettamassa. Joo kyllä rukooltiin Pyhät Lehemäkki jotta oltaas päästy konesmaailman ihimeisiin kiinni. Epäälän jotta mun kohoralla varmaha opettajalla nousi tukka pystyhyn, saattaa harmaatuakkin. Voi,

voi. Noo vähä kerrallansa mustakin tuloo oikia somekuningatar. Voin mennä Tinreriin varakkaan MIÄHEN jahtiin.

lina oli kyllä oppivaanen ja tiarollinen kaikesta. Meillä ei oo ny yhtähän Joulunjännitystä linan kanssa. Lähäretetähän toisillema tekstiviestejä ja jännitetään tulooko perille vai menöökö pilvipalvelehun. Kaikki me lähärettiin sieltä Nortti-huonehesta kiitollisena avustajillen oikeen niinku iloosesti ja tärkeän näköösesiti. Toivottihin vaan lisää tälläasia kursseja.

P.S. **Maritaki** teki kaikkensa meirän etehen. Käsli välillä mennä ruppia (vartaloa) ravittemahan, jotta Ällitälli lisääntyys ja oltaas taas kartalla. Kiitos siitäki!

Terveisin:
Soile ja lina
Keravan Sairaus- ja
Tapaturmainvalidit ry

Vähäjärvellä loka-kuussa järjestetyn Digi-kurssin osallistujia sekä opastajat Mika ja Mikko.

Kurssiterveisin

Oulun Ikmon osallistajat alkusyksyn maisemissa Vähäjärvellä.

Rauman ja Lappeenrannan Ikmon osallistajat. Osallistujia oli myös muista alueen järjestöistä mm. Epilepsia yhdistyksestä, Rauman Hengitysyhdistyksestä ja Satakunnan aivovammayhdistyksestä.

Kokemuksia marraskuun IKMO-kurssilta

Tänä vuonna järjestettiin useita hyviä kursseja meille ikääntyville monivammaisille. Kolmella syksyn kurssilla oli osallistujia yhteensä lähes 120 henkilöä. Marraskuun kurssilla oli osallistujia 10:stä yhdistyksestä sekä muutamia ulkopuolisiakin.

Kurssilla oli taas kerran monipuolista asiaa. Maanantaina esittäydymme **Maritan** ja **Karin** johdolla ja kävimme läpi kurssiodotuksia sekä tutustuimme Vähäjärven lomakotiin. Illalla saunat lämpisivät ja uima-allaskin oli kovassa käytössä. Tiistaina olikin täynnä asiaa, kun Helsingistä eläkkeelle siirtynyt Helsingin kaupungin sosiaalipäällikkö **Olli Salin** kertoi asiantuntevasti meille sosiaali- ja vammaislain kiemuroista. Keskustelu kävi vilkkaana ja Ollille sateli kysymyksiä runsain mitoin. Keskiviikkona oli **Haltijan** apuvälineesittely. Iltapäivällä puhuttiin henkilökohtaisesta avusta ja ehdittiin vielä ulkoillakin. Illalla meitä viihdytti **Juhani Viita**, joka esitti kupletteja, ja kyllä vähän myös laulettiin yhdessä. Torstaina teimme ryhmätöitä, joissa

kävimme läpi toiveitamme **TSIL:n** tulevaan toimintaan ja kirjasimme hyviä ja huonojakin puolia toiminnastamme. Iltapäivällä kävimme ryhmien esille otta-

mia asioita läpi hallituksen puheenjohtajan **Antti Holopaisen** kanssa. Antti kertoi myös hoitotahdosta, edunvalvonnasta sekä elinluovutuksesta. Ai-

heet herättivät runsaasti kysymyksiä ja keskustelua. Ulkoilun ja saunojen jälkeen oli meidän kurssilaisten järjestämää iltaohjelmaa. Runojen, laulujen ja sketsien lisäksi tällä kertaa oli ohjelmassa Tampereen (Vilppulan) ja Nokian yhdistysten loistava muotinäytös, jonka juonsi asiantuntevasti **Tuula** Jyväskylästä. Lopuksi taas tanssittiin. Perjantaina käytiin lävitse kurssin antia lomakodin johtajan Karin kanssa - osallistajat vaikuttivat tyytyväisiltä ja lupasivat tulla Vähäjärvelle tulevaisuudessa.

Tämän lisäksi **Mari** aloitti aamut aamujumpalla ja päivällä ulkoiltiin. Hierontaa ja jalkahoitoa oli myös tarjolla. Saunat ja uima-allas olivat vilkkaassa käytössä. Ruoka oli hyvää ja allergiat oli huomioitu.

Kurssi kokonaisuudessaan oli mielestäni onnistunut. Kiitos kaikille osallistujille, luennoitsijoille, esiintyjille ja hyvälle henkilökunnalle. Toivottavasti tapaamme taas pian!

Ritva A. Korhonen
Lahti

Muotinäytös ilahdutti IKMO-kurssilaisia.

IKMO-kursseille osallistuneiden kertomuksia elämän kolhuista ja niiden paikkailusta

Ikäihmiset, miksei muutkin, joutuvat joskus tilanteisiin, joissa pitäisi yhtäkkiä venyä moneen. Oltava oman vaivansa asiantuntija, jämäkkä ja samalla sopivasti nöyrä, ja peräänantamaton, jos tietää oikeutensa. Kolme tarinaa todistavat, että yleensä me toimimme voimavarojemme rajoissa. Kysymys kuuluu: eikö sen pitäisi riittää?

Ensin sanottiin, menkää kotiin

Paula, 66 v. loukkaantui vaikeasti miesvaltaisella työmaalla. Hän oli jaksanut vuosia ulkona kylmässä, kestänyt herjat ja karskit puheet. Sopeutunut ja oppinut antamaan takaisinkin. Telakalla päälle vyöryväle teräshirviölle hän ei kuitenkaan mahtanut mitään.

Se läheni, tuli kiinni ja teki hirmutyönsä. Molemmat jalat murskaantuivat. - Kolme vuotta onnettomuuden jälkeen olin vihainen, syytin itseäni, Paula kertoo. Ehkä se syyllistämisen oli vanhaa perua. Lapsena Paula joutui perheen vastuunkantajaksi, joka ei saanut erehtyä. Tapah- tunutta siellä työpaikalla ei kuitenkaan olisi voinut estää. Tai jos olisi varauduttu paremmin, ehkä sitten.

Sairaalaan viemisen jälkeen ensimmäinen lääkäri kehotti Paulaa haavojen sidonnan jälkeen lähtemään kotiin. Verenhukka oli ollut valtava. Paula oli tietenkin tyrmistynyt. Onneksi toinen lääkäri otti asian vakavasti ja hän sai paikan osasto-ohitoon.

Neljätoista vuotta haaverin jälkeen Paula on reipas ja osallistuva nainen. Tapaturma vaatii vielä huomiota tietyissä liikkeissä, mutta syyllisyydentuntoa ei ole enää jäljellä. - Nyt on hyvä elää, ja koen olevani tarpeellinen lapsenlapsilleni, Paula sanoo.

Piti olla pieni korjaus

Kaisu, 75 v., meni operaatioon, jonka piti olla pienehkö ja sujua tehdyn suunnitelman mukaan. Roikkuva yläluomi tulisi korjattua leikkauksella. Yllättäen Kaisulle tehtiinkin kulkumarvojen kohotusleikkaus, hoitajan sanojen mukaan se oli "sama asia". Mutta silmäluomi roikkui niin kuin ennenkin. Ulkona pakkasella liikkueensa Kaisu sai lisäksi kärsiä pahoista otsasäryistä arpien kohdalta.

Seurasi vielä absurdimmalta vaikuttava episodi. Uusi lääkäri suositeli Kaisulle kiinnittämään laastarilla riippuluomi otsalle! Se "hoitokeino" ei tietenkään toiminut.

Kahden vuoden päästä Kaisulle tehtiin viimein sairaalassa leikkaus, joka olisi ollut tarpeen alun perin. Vielä tänäkin päivänä tapaus ja sen saamat käänteet jaksavat hämmästyttää ja kiukuttaa Kaisua.

Se päivä muutti elämän

Yksi vuosituhannen alun maaliskuisen päivä porautui ikuisesti **Antin**, 63v., mieleen. Työn tekeminen loppui kuin leikaten ruokatuntiin, eikä työmaalle ollut enää tulemistakaan. Sitä ennen oli jo ollut enteitä.

Olkapäitä oli jomotellut jo pitkään ja kipuja tuntunut myös laivoissa. Työterveyslääkäri määräsi särkylääkkeitä, Antti söi niitä aikansa, mutta mikään ei auttanut. Vasta käynti ortopedilla pani vauhtia ratkaisiin. Lääkärin lausunnon mukaan Antin selkäranka oli romuna; välilyönnin kappale oli tunkeutunut selkädynkanavaan. Tieto toimitettiin työterveyslääkärille.

Leikkauksen jälkeen alkoi perusteellinen kuntoutus, jossa Antti päätti lopulta ottaa ohjat käsiinsä. Alussa askel oli vain muutaman sentin pituinen. Sitkeästi hän määräsi itselleen aina vain pidempiä matkoja, väsyneenäkin, sillä nukkuminen onnistui tuolloin vain lyhyissä pätkissä.

Kun jälkisäryt eivät hellittäneet, Antille määrättiin taas vahvoja lääkkeitä. Sopivaa ei vain meinannut löytyä, ja lopulta Antti päätti heittää pilleripurkit nurkkaan. Omakuntoutus oli nyt ainoa lääke, mutta se toi tulosta. - Vastikään Antti on remontoinut suuren omakotitalon lattiasta kattoon. Menneet tapahtumat tulevat ilmi vain siinä, ettei toinen jalka käänny istuessa toisen päälle. - Olen jäykkä mutta toimintakykyinen, hän sanoo.

(Jutussa kertojien nimet on muutettu)

toim. MaSa

Lehti oikeaan osoitteeseen

Liiton paikallisyhdistysten jäsenten osoitteenmuutokset kulkevat Uusi Invalidi-lehden postitusrekisteriin yhdistysten kautta.

Muita lehden tilaajia pyydetään ilmoittamaan yhteystietojensa muutokset liiton toimistoon sähköpostilla (tsil@tsil.fi) tai postitse osoitteella Tapaturma- ja sairausinvalidien liitto, PL 30, 00030 Iiris.

YHDISTYSTEN VUOSIKOKOUKSIDA

Helsingin Seudun Sairaus- ja Tapaturmainvalidit ry

Toimisto: Kulmavuorenkatu 5, 00500 Helsinki p. (09)713 991, sp.hssti@kolumbus.fi

Vuosikokouskutsu:

Yhdistyksen vuosikokous pidetään 25.2.2020 klo 12 Kulmavuorenkatu 5 Helsinki 50 Kaikki jäsenet tervetuloa! Kahvitarjoilu.

Hallitus

Oulun Sairaus- ja Tapaturmainvalidit ry

Sääntömääräinen vuosikokous pidetään Aleksinkulmassa 25.02.20 klo 9.00. Käsitellään yhdistyksen sääntöjen määräämät vuosikokousasiat.

Porin Sairaus- ja Tapaturmainvalidit ry

Sääntömääräinen vuosikokous tiistaina 18.2.2020 klo 10.00 Nuorisotalolla, huone 3, Isolinnankatu 12, Pori. Käsitellään sääntömääräiset asiat. Kahvitarjoilu.

Tervetuloa!
Hallitus

Hämeenlinnan Tapaturma- ja sairausinvalidit ry

vuosikokous 29.1.2020 klo 17.30 Palvelutalo Keinukamarin monitoimitilassa os. Pikkujärventie 6, Hämeenlinna. Kokouksessa käsitellään sääntömääräiset vuosikokous asiat sekä muut esille tulevat asiat.

Tervetuloa!

Keravan Sairaus- ja Tapaturmainvalidit ry

Vuosikokous Viertolassa, Timontie 4, Kerava, keskiviikkona 5. helmikuuta 2020 klo 12.00

Käsitellään sääntöjen edellyttämät asiat

Tervetuloa!
Hallitus

Vuosikokous

Lahden seudun sairaus- ja tapaturmainvalidit

To 27.2.2020 klo 12.00 LINK Hämeenkatu 26 A 3 krs Käsitellään sääntöjen vuosikokoukselle määräämät asiat. Kahvitarjoilu. Tervetuloa kaikki mukaan!

Lappeenrannan Tapaturma- ja sairausinvalidit ry

Vuosikokous keskiviikkona 19.02.2020 klo 12-14 Perillistenkatu 3 (Mutkan kadun puolelta) Käsitellään sääntömääräiset asiat, kahvitarjoilu. Tervetuloa!

Hallitus

Nokian Tapaturma- ja Sairausinvalidit ry

Vuosikokous tiistaina 25.02.2020 klo 13.00 Orvokin palvelukeskuksessa, Räikäntie 8. Liiton edustaja paikalla. Kahvitarjoilu. Tervetuloa!

Hallitus

Rauman seudun tapaturma- ja sairausinvalidit ry

Vuosikokous pidetään keskiviikkona 12.2.2020 klo 14.00 Järjestotalossa, Siikapolku 1, 26100 Rauma.

Hallitus kokoontuu klo 13.00 Vuosikokous alkaa klo 14.00

Toivotamme kaikki jäsenemme tervetulleiksi paikalle. Juodaan kaffe ja nautitaan pullaa kans` Tervetuloa

Hallitus

Tampereen Tapaturma- ja sairausinvalidit ry

Vuosikokous to 20.2. klo 12.00 kerholla.

Toimisto Näsilinnankatu 22 A 37 33210 Tampere puh: 0413184546

Turun Tapaturma- ja Sairausinvalidit ry

Sääntömääräinen vuosikokous pidetään lauantaina 22.2.2020 klo 11.00 T-Talolla, Vanha Hämeentie 29, Turku. Käsitellään sääntömääräiset ja muut vuosikokoukselle esitetyt asiat. Liiton edustaja mukana. Jäsenet mukaan päättämään asioista! Tervetuloa

Hallitus

Valkeakosken Ammattitauti- ja Sairausinvalidit ry.

Vuosikokous keskiviikkona 19.2.2020 klo 10.00 "Putkassa", Valtakatu 20, Valkeakoski. Esillä sääntömääräiset asiat. Kahvitarjoilu. Tervetuloa!

Johtokunta

RAUHALLISTA JOULUNAIKAA JA ONNELLISTA UUTTA VUOTTA

Helsingin Seudun Sairaus- ja Tapaturma- invalidit ry

Hämeenlinnan Tapaturma- ja Sairausinvalidit ry

Keravan Sairaus- ja Tapaturma-invalidit ry

Lahden Seudun Sairaus- ja Tapaturma- invalidit ry

Lappeenrannan Tapaturma- ja Sairausinvalidit ry

Nokian Tapaturma- ja Sairausinvalidit ry

Oulun Sairaus- ja Tapa- turma-invalidit ry

Porin Sairaus- ja Tapaturma-invalidit ry

Tampereen Tapaturma- ja Sairausinvalidit ry

Turun Tapaturma- ja Sairausinvalidit ry

Valkeakosken Ammattitauti- ja Sairausinvalidit ry

Sairaus- ja Tapaturma- vammasaatiö rs

Tapiola Uudenkylän Työväentalo, Tampere

Turun Työväen Eläkeläiset ry

Terveysrintama ry

Helsingin seudun Sairaus- ja tapaturmainvalidit ry

Senja Räsänen
Taru Välimaa
Maija-Leena Öfverberg
Raisa Lehtomäki
Marjaliisa Siira
Riitta Häkälä
Pauli Toikka
Terttu Simpanen
Juhani Lilja
Olli Salin
Timo Piippo
Sonja Hentunen
Maija Laitinen
Ilpo Laitinen
Yrjö Hakanen

Hämeenlinnan Tapaturma- ja Sairausinvalidit ry

Jorma Talikka

Keravan Sairaus- ja tapaturmainvalidit ry

Railli Kumpulainen
Helmi Tiilikainen
Ritva Veijalainen
Soile Thun
Laila Maikki Partanen
Pirkko Laaksonen
Marjatta Rosenqvist
Hilkka Lindhort
Sirkka Korhonen
Iina Ekqvist
Leena Toivonen
Maila Hölttä

Lahden seudun Sairaus- ja tapaturmainvalidit ry

Ritva Korhonen
Pirkko Vaittinen
Marja Kokko
Irja Laitinen
Rauha Maikkunen
Aino Meriläinen
Paula Korhonen
Leila Honkanen Turunen
Seppo Korhonen
Toini Gröndhll
Raimo Heikkilä
Lea Partanen
Mirja Kajaan
Leila Nieminen
Eero Nieminen
Elisa Ylitalo
Riitta Åker

Lappeenrannan Tapaturma- ja Sairausinvalidit ry

Anneli Tiainen
Eeva Björkholm
Raimo Kärmeniemi
Seija Tams
Vieno Hyvönen
Anelma Tervo
Arja Tervo
Hilkka ja Mikko Smolander
Asta Hämäläinen
Seija Vesalainen
Pirkko Burman
Kyllikki Tynkkynen
Anna-Liisa Cedeström

Eila Tirronen
Orvokki Kilpiäinen
Leena Saarimäki
Veikko Saarimäki
Raili Suikkanen
Meeri Laamanen
Irma Valkeapää
Matti Räsänen
Eila Kosonen
Terttu Kohonen

Nokian Tapaturma- ja Sairausinvalidit ry

Eero Salonen
Hilkka Kuusisto
Tuula Palomäki
Reeta Nisula
Orvokki Murto
Tarja Nokelainen
Raili Palonen
Sirkka-Liisa Hakanen
Mauri ja Riitta
Eeva Ronkainen
Merja Tuupainen
Olli Tuupainen
Raimo Hakanen
Aila Lehtinen
Eila Kuusisto
Hannu Kuusisto
Pauli Schadrin
Raija Schadrin
Olavi Nurminen
Seija Nurminen
Anna Haataja
Erkki Jalvanti

Oulun Sairaus- ja Tapaturmainvalidit ry

Seija Raappana
Paavo Raappana
Seppo Meriläinen
Aarne Kuttilainen
Vilho Nevala
Anja Keltamäki
Tuomo Keltamäki
Lauri Lantto
Kyllikki Lantto
Annikki Jurvakainen
Laimi Arponen
Matti Perttunen
Aino Knuutila
Kerttu Järvelä
Sirkka Heikura
Kaija Annala
Rauni Nupponen

Rauman Seudun Tapaturma- ja sairausinvalidit ry

Pekka Aalto
Raimo Rantanen
Vuokko Jormakka
Jorma Kisamaa
Raija Vikstedt
Manu Laihinne
Simo Koskela
Tuomo Grundström
Helena Glad
Rauno Glad
Pirjo Kalske
Oili Juvela
Aune Varho
Kaisa Siltanen
Ritva Heino
Aila Kannisto

Mirja Iso-Pärnä
Matti Iso-Pärnä
Eeva Hautala
Helka Setälä
Reijo Iltanen

Tampereen Tapaturma- ja Saira- usinvalidit ry

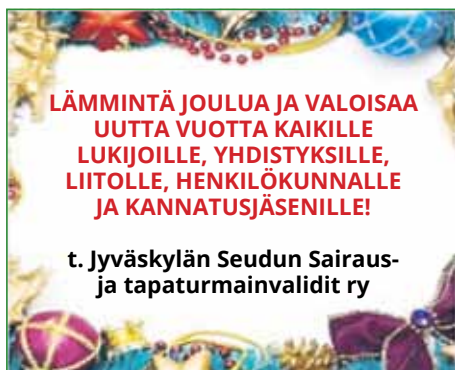
Saarijärvi Irmeli ja Eino
Naukkarinen Pekka ja Lea
Leppänen Ritva ja Kalle
Riihiluoma Seija
Kauppila Mirja
Kivipensas Anja
Koskinen Veli
Oittinen Hannu
Mäkelä Reijo
Kaukonen Aina
Heiskari Rea
Huhtala Leena
Huhtala Hannu
Mäkinen Maire
Hynninen Mervi
Perttala Airi
Palkee Riitta
Katajisto Sirkka
Katajisto Hannu
Eronen Sirpa
Marttunen Marja-Liisa
Marttunen Raimo

Turun Tapaturma- ja Sairausinvalidit ry

Ritva Normasto
Ari Normasto
Rauno Normasto
Liisa Aho
Liisa Oivanen
Riitta ja Aku
Maija Niemi
Olavi Halli
Kyllikki Vuorinen
Harri Takala
Keijo Takala
Jorma Rantanen
Alvar Saarinen
Unto Kaaros
Pekka Saarinen
Tauno Takala
Tuula Havukainen
Maija Vuorela
Pirkko Peuralahti
Ritva Pahikkala
Sirkka Suomalainen
Jorma Eloranta
Kaija Kiessling
Terttu Sirkiä
Airi Stenman
Airi ja Olli Aarnio
Eva Holm
Ritva Piispanen
Aini Varjonen
Arja Roos
Kurt Laine
Reima Runko
Reijo Lindström
Tauno Väisänen
Liisa Syrjämäki
Henri Rauhala

Porin Sairaus- ja Tapaturmainvalidit ry

Aarre Mäkelä
Terttu Elomaa

Mari Keskin
 Emma Pirhonen
 Armi Ranta
 Reijo Ranta
 Eero Salminen
 Eila Martti
 Mirja Koskela
 Arja Haikkonen
 Maija Aaltonen
 Anja Harja
 Tuija Siltanen
 Tarja Lindqvist
 Jari Vehkaoja
 Raimo Vrang
 Lennart Laitinen
 Anneli Laitinen
 Aili Pärnä
 Hilikka Kulomaa
 Seija Laurell
 Anneli Pihlavisto
 Anja Mäkelä
 Marjatta ja Antti Auvinen
 Toni Aumasalo
 Maria ja Ossi
 Kartsu ja Pete
 Päivi Martti
 Rauno Huhmarniemi
 Kirsti Lehtola
 Antti Lehtola
 Kaija Ruohoniemi
 Pentti Ruohoniemi
 Elise Seittonen
 Liisa Söderman
 Pirkko Raitaniemi
 Lea Ranne
 Sinikka ja Reijo Auvinen
 Kristina Kumlander
 Sirkka Rantanen
 Mirjami Läntinen
 Liisa Uusi-Luomalahti
 Pentti Uusi-Luomalahti

Valkeakosken Ammattitauti- ja Sairausinvalidit ry

Reijo Inkinen
 Tarja Västilä
 Pauli Västilä
 Pirkko Rantala
 Reino Rantala
 Jouko Pesonen
 Sirkka Helenius
 Hannu Kivelä
 Ritva Niska
 Helli Lahti
 Arja Toivonen
 Reija Salonen
 Hilja Menna
 Iris Peltola
 Aini Vikman
 Sari Pietikäinen
 Pekka Lehtinen
 Maritta Ruskeeniemi
 Vesa Ruskeeniemi

Liittohallitus

Antti Holopainen
 Kaija Kiessling
 Terttu Elomaa
 Anneli Kelloniemi
 Ritva A Korhonen
 Manu Laihonen
 Erkki Matikainen
 Eero Salonen
 Vesa Ruskeeniemi
 Hannu Väisänen
 Anja Kivipensas
 Tapio Tenhunen
 Pauli Toikka

Tapaturma- ja sairausinvalidien liitto ry:n toimiston työntekijät ja Vähäjärven lomakodin henkilökunta

Porilaiset vaativat Rinteen hallitusta perumaan kotitalousvähennyksen heikennykset

Porin Sairaus- ja Tapaturmainvalidit ry lähetti heinäkuussa 2019 seuraavansisältöisen kannanoton Antti Rinteen hallitukselle ja kaikille eduskuntapuolueille:

Vaadimme Antti Rinteen hallituksen perumaan verotuksen kotitalousvähennyksen heikennykset!

Me allekirjoittaneet yhdistykset ja jäsenet sekä yksittäiset henkilöt emme hyväksy kotitalousvähennyksen saantiehtoihin tai korvausmääriin heikennyksiä.

Tämänhetkinen tilanne

Kotitalousvähennykseen vuonna 2017 voimaan tulleet muutokset:

Kotitalousvähennyksestä voidaan myöntää kotitaloustyöstä, jota teetetään kotona tai vapaa-ajan asunnossa. Tällaista työtä ovat esimerkiksi siivous, lastenhoito, asunnon remontointi, kotitaloustyöt ja hoiva- ja hoitotyö sekä tietotekniikkalaitteiden asennus.

Kotitalousvähennys on enintään 2 400 euroa vuodessa. Vähennyksen omavastuu on 100 euroa.

Kotitalousvähennys on henkilökohtainen, joten sillä voi saada puolison kanssa yhteensä n. 4 800 euron vähennyksen. Jos 2 400 euron raja ei ylity, vähennys kannattaa hakea vain toiselle puolisolle. Silloin omavastuu vähennetään vain yhden kerran.

Jos verot eivät riitä vähennyksen tekemiseen, tai vähennys ylittää enimmäismäärän, verohallinto vähentää automaattisesti vähentämättä jääneen määrän puolison veroista. Vähennys tehdään samalla tavalla kuin se olisi tehty, jos puoliso itse olisi vaatinut vähennyksestä.

Vähennyksen voi saada, kun työ tehdään omassa kodissa, vapaa-ajan asunnossa tai vanhempien tai isovanhempien kodissa. Asuntoa ei tarvitse omistaa - asuminen tai oma käyttö riittää.

Pääministeri Antti Rinteen hallituksen ohjelma 6.6.2019:

OSALLISTAVA JA OSAAVA SUOMI – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta.

Kotitalousvähennys pienenee

Kotitalousvähennyksen osuutta työkorvauksista lasketaan 40 prosenttiin ja palkoista 15 prosenttiin. Lisäksi kotitalousvähennyksen enimmäismäärää alennetaan 2 250 euroon. Muutoksessa kotitalousvähennyksen kokonaistaso laskee vuositasolla noin n. 95 miljoonaa euroa.

Kannanoton perustelut

Kansanrintamahallituksen toimet vaikeuttavat sen itselleen asettamaa työllisyystavoitetta omilla päätöksillään heikentämällä kotitalousvähennyksen työllistävää vaikutusta.

Asunnon korjaus- ja uudistaminen työllistää. Samalla helpottuu vanhuksen tai vammaisen mahdol-

lisuus asua yhä pidempään omassa kodissa – tavoite, jonka myös julkinen valta on asettanut.

Vuonna 2018 esille nousseet vanhusten ja sairaiden laitoshoidon laiminlyönnit ja laittomuudet korostavat kotihoidon kehittämisen merkitystä, puhumattakaan näin saavutettavista säästöistä. Tässä valossa kotitalousvähennyksen nostaminen parantaisi hoidon tarpeessa olevien elämänlaatua, toisi kaivattuja työpaikkoja sekä hillitsisi kustannusten kasvua. Siis päinvastoin kuin mitä hallituksen esitykset toisivat tullessaan. Hallitus perustelee heikennyksiä hyvätuliaisuuden tuen rajoittamisella ja kaavailee lopulta tuen poistamista kokonaan. Peruste ei ole uskottava eikä vastaa todellisuutta. Valtiotalouden säästöt ovat ainoa peruste hallituksen toimille. Lakiin voidaan asettaa raja-arvot lain toteutumiseksi kuten monissa muissakin veropäätöksissä ja näin suunnata kotitalousvähennys sitä eniten tarvitseville.

Vähennykseen oikeuttaa tavanomainen kotitalous-, hoiva- tai hoitotyö sekä verovelvollisen asunnon ja vapaa-ajan asunnon kunnossapito- ja perusparannustyöt. Vähennyksen voi saada myös vastaavasta työstä, joka on tehty verovelvollisen ja hänen puolisonsa tai edesmenneen puolison vanhempien, ottovanhem-

pien, kasvattivanhempien tai näiden suoraan ylenevässä polvessa olevien sukulaisten tai edellä mainittujen henkilöiden puolisojen käyttämässä asunnossa tai vapaa-ajan asunnossa. Tavanomaisuusvaatimus koskee sekä kotitaloustyötä että hoiva- ja hoitotyötä. Tavanomaisuudella tarkoitetaan työtä, jota tehdään yleisesti kodin ja siellä asuvien henkilöiden hyväksi.

Kotitalousvähennyksen tarkoitus on parantaa työllisyyttä kannustamalla kotitalouksia teettämään ulkopuolisilla sellaisia töitä, jotka on aikaisemmin tehty itse. Lisäksi vähennyksen tarkoitus on edistää asuntojen omatoimista ylläpitoa ja torjua harmaata taloutta.

Kannanottoon yhtyi myös muita yhdistyksiä!

Laajat kansalaispiirit ovat julkisuudessa ottaneet kantaa heikennysten peruuttamiseksi. Kotitalousvähennyksen korvausmäärän nostaminen heikentyvässä, jatkuvasti muuttuvassa talous- ja maailmantilanteessa, saa myös Porin Sairaus- ja Tapaturmainvalidit ry:n kannatuksen.

Porissa 23.07.2019

Porin Sairaus- ja Tapaturmainvalidit ry

Kotitalousvähennyksestä voidaan myöntää kotitaloustyöstä, jota teetetään kotona tai vapaa-ajan asunnossa.

Digihätään on apua tarjolla

Vaikka digi vyöryy päälle joka tuutista, tavallisen ihmisen peli ei ole menetetty. Koska digiaika älylaitteineen on tosiasia - haluttiin sitä tai ei - ei pidä jäädä tuleen makamaan, vaan tarttua kaikkeen tukeen ja apuun mitä on tarjolla.

Tämä oli lähtökohtana Tampereen sairaus- ja tapaturmainvalidien kerhossa 11. syyskuuta, jossa ongelmista ja niiden voittamisesta kertoi Tampereen kaupunginkirjaston tietotorin palvelupäällikkö **Perttu Rasi**.

Kirjastoista ja tietotoreilta saa ilmaista apua apua digiongelmissa, samoin pankeista, jotka ovat velvollisia auttamaan asiakkaitaan, sanoi palvelupäällikkö Perttu Rasi.

- Meillä on jo vuodesta 2001 saakka ollut digineuvontaa, vaikei sitä aina osata käyttää avuksi. Kaikissa kirjastoissa on mahdollisuus hoitaa laskuja ja muita asioita sekä saada opastusta asiassa. Lisäksi Hervannan, Sampolan ja Linnainmaan kirjastoissa on erillinen tietotori, joissa voi koota vaikka tuttavapiirin tai yhdistyksen ryhmän saamaan neuvontaa, kertoi Perttu Rasi.

Hän jatkoi, että apua voi saada myös oman yhdistyksen tiloissa tapahtuvaan neuvontaan. Tietotorin apu on kuitenkin yleistä opastusta, pankkiasiointiin on pyydettyä apua pankista. Sekä tietotorin että pankkien digineuvonta on maksutonta, koska kaikkien etu on, että hommat sujuvat. Asiaa helpottaa sekin, että neuvonnassa voi olla käytössä oma tuttu läppäri.

- Pankit ovat velvollisia auttamaan, pankista saa myös tunnuslukulaitteen, jota tarvitaan kun tunnistautumiskäytäntö on muuttumassa. Maksaminen hoituu tosin myös kännykkään tulevalla tunnukseella. Kannattaa selvittää, missä pankissa yhdistyksellä on eniten asiakassuhteita ja pyytää neuvontaa.

Tampereen kerhossa suoritettua kättenostotutkimuksessa selvi-

Tampereen tapaturma- ja sairausinvalidien kerhon 16 osanottajasta jo kolme neljästä käyttää digipalveluja. Tarvetta ja kiinnostusta neuvontaan on kuitenkin paljon.

si, että tilaisuuden 16 osanottajasta noin kolme neljäsosaa käyttää jo digitaalisia pankkipalveluita. Helppoa se ei ole, mutta kun on pakko, kuten kokemus tuntui olevan.

Kerhon osanottajien joukossa ilmeni halukkuutta kokeilla digineuvontaa oman yhdistyksen puitteissa.

Palvelupäällikkö Rasi kehotti tarttumaan asiaan rohkeasti, sillä apua on tarjolla.

Teksti ja kuva:
Hannu Oittinen

Varkautelaiset Vähäjärvellä

Varkauden Vammaiset ry vietti lokakuussa viimeisen kerran laatuaikaa Vähäjärvellä. Jäsenmäärä on pudonnut niin pieneksi, että jäljelle jääneet liittyvät nyt muihin yhdistyksiin. Kuva: Kari Raatikainen

Oulussa arvottiin kaappikello

Yhdistyksemme Oulun Sairaus- ja Tapaturmainvalidit ry:n varapuheenjohtaja **Seppo Meriläinen** on kätevä käsistään. Hänen tekemä pieni kaappikello arvottiin yhdistyksen hyväksi. Kellon voitti **Tuomo Keltamäki**.

P.S. Toivotamme kaikille mukavaa Joulun odotusta

Seija Raappana
Oulu

Seppo (istumassa) teki kaappikellon ja Tuomo voitti sen Oulun yhdistyksen arvonnassa.

Jyväskylän Seudun Sairaus- ja Tapaturmainvalidit ry:n ohjelma syksy 2019

Käyntiosoite: Saihokatu 4.

18.12 Pikkujoulu

Paikka Vanha Wreda hinta jäseniltä 15€ muut 29€
Ilmoittamiset 31.11. mennessä Tuula 040 822 3700 Eki 040 583 7991.
Kokoukset kuten ohjelmassa.

Kevät 2020

Kerhot 8.1., 22.1., 12.2., 26.2., 11.3., 25.3., 8.4., 22.4., 13.5., 27.5.
10.6 päättäjäiset
Kerhon teemoista lähemmin vuosikokouksen yhteydessä.

Vuosikokous 26.02. 2020 klo 13.00 Saihokatu 4:ssä.

Nokian Tapaturma- ja Sairausinvalidit ry Toimintakalenteri keväällä 2020

Orvokin palvelukeskuksen kerhotiloissa, Räikäntie 8, 37120 Nokia

Seuraavina tiistaipäivinä klo 13.00:

14.01. Kerho
28.01. Kokous
11.02. Kerho
25.02. Vuosikokous
10.03. Kerho
24.03. Kokous
07.04. Kerho
21.04. Kokous
05.05. Kerho
19.05. Kokous

Kaikki jäsenet tervetuloa!

Mahdollisista muutoksista ilmoitamme kokouksissa ja Nokian Uutisissa.

Tampereen Tapaturma- ja Sairausinvalidit ry:n kevätmuistio 2020

Toimisto Näsilinnankatu 22A37 33210 Tampere puh: 041 318 4546.
Toimisto avoinna parillisina keskiviikkoina klo 12-14.

Kerhot alkavat 9.1.2020, sen jälkeen joka toinen torstai klo 11.00.

Ruotsin risteily 12-13.1.

Vuosikokous to.20.2. klo 12.00 kerholla.

Teatteri Nokialle 15.3.

IKMO kurssi Vähäjärvellä 18.5.2020

Kylpylämatka Haapsaluun 19-26.4

Kulttuuripäivät Vähäjärvellä 13-14.6

Matkoista vastaa Irmeli Saarijärvi puh.050 589 4644

Puh.joht. Anja Kivipensas puh.045 805 9778

Lappeenrannan Tapaturma- ja Sairausinvalidit ry Toimintaa kevätkaudella 2020:

Keskiviikkokerhot aina kuukauden parillisina viikkoina klo 12-14
08.01., 23.01., 05.02., 19.02., 04.03., 18.03., 01.04., 15.04., 29.04., 13.05., 27.05.

Perillistenkatu 3 (käynti Mutkakadun puolelta)

Lisätietoja pj. Anelma Tervo puh: 0400 878 579

Porin Sairaus- ja Tapaturmainvalidit ry Toimintakalenteri kevät 2020

Kerhot Nuorisotalolla, Isolinnankatu 12, Pori

Tiistaikerho, huone 3, klo 10.30-13.30:

7.1., 21.1., 4.2.,

18.2. klo 10 vuosikokous, jonka jälkeen kerho,

3.3., 17.3., 31.3.,

14.4. ja 28.4.

Harrastekerho, huone 4, klo 11-14:

13.1., 20.1., 27.1.,

3.2., 10.2., 17.2., 24.2.,

2.3., 9.3., 16.3., 23.3., 30.3.,

6.4., 20.4., 27.4.,

4.5., 11.5., 18.5. ja 25.5.

Hallitus, huone 3, klo 14-16:

27.1., 24.2., 30.3. ja 27.4.

Jäsenmaksu v. 2020 on 15 euroa. Maksu kerhoissa tai tilille:

Porin Sairaus- ja Tapaturmainvalidit ry

IBAN: FI95 5542 5420 0117 62

Selite: Jäsenmaksu 2020 ja jäsenen nimi

Eräpäivä: 31.3.2020

Mahdollisista muutoksista ilmoitamme kerhoissa/www.sivutie.net/
facebook.

Helsingin Seudun Sairaus- ja Tapaturmainvalidit HeSTI ry:n Kevään 2020 toimintaa

OLOHUONE on kaikille avoin tapaamispaikka tiistaisin klo 13 - 15 yhdistyksen kokoustiloissa Kulmavuorenkatu 5.

SOSIAALINEUVONTAA: Tarvitsetko sosiaalineuvontaa?

Ota yhteyttä Helsingin yhdistykseen ja sovi tapaamisaika toimistollamme, niin saat henkilökohtaista apua. Vammaisten edut, verotus, valitukset ym. arkeen liittyvät asiat.

Tärkeitä neuvoja antaa VTM **Olli Salin**.

TORSTAIKERHO: kuukauden ensimmäinen ja kolmas torstai klo 12 - 14 (16.1, 6.2, 20.2, 5.3, 19.3, 2.4, 16.4., 7.5, 21.5 ja 4.6)

Kinaporin palvelukeskus, Kinaporinkatu 9, Kertsit 4 (4.krs) Vaihtuvia aiheita ja tarpeellisia tietoiskuja yhteiskunnasta. Aiheista ja alustajista tietoa toimistosta ja puheenjohtajalta sekä noin viikkoa ennen Kinaporin järjestöjen infotaulusta.

TERVETULOA OSALLISTUMAAN!

Turun Tapaturma- ja Sairausinvalidit ry Tulevaa toimintaa

Toimisto: Yliopistonkatu 11 a E 79, Turku

Puh. (02) 232 8526

Sähköposti: tur.tsi@pp.inet.fi

Kotisivut: tsiturku.fi

Puheenjohtaja Arja Roos, puh. 050 556 6609,

sähköposti arja.t.roos@gmail.com

Päivystys toimistolla maanantaisin klo 10-13. Joulutauko 10.12.2019-12.1.2020.

Yhdistyksen pankkitili: OP FI80 5710 0410 0247 07

Sosiaalineuvonta: Puhelin 046 536 6327 ma ja ke klo 12-13.

Askartelukerho joululomalla. Kokoontuu seuraavan kerran 9.1.2020 klo 10 toimistolla.

Joulukuu

Puurojuhla pe 13.12. klo 12.00 T-talolla, Vanha Hämeentie 29, Turku. Tarjolla on joulupuuroa, torttukahvit ja musiikkia. Esiintymässä Hymytäret. Tilaisuus järjestetään yhdessä Turun Työväen Eläkeläisten kanssa.

Helmikuu

Vuosikokous la 22.2. klo 11.00 T-talolla, Vanha Hämeentie 29, Turku.

Huhtikuu

Niskavuoren nuori emäntä la 18.4. klo 14.00 Turun Kaupunginteatterissa. Ilmoittaudu ja maksa pikaisesti, sillä edullisia 40 euron lippuja, sis. väliaikakahvi ja pulla, on vain 25 ensimmäisenä maksavalle. Pankkiin maksaessasi käytä viitenumeroa 5746.

Tervetuloa mukaan!

**Uusi Invalidi -lehti netissä:
www.tsil.fi**

Uusi Invalidi-lehden aikataulu vuodelle 2020

Lehden numero	Ilmestyy viikolla	Aineisto liiton toimistolle viim.
1/2020	vko 14 (maaliskuu)	24.2.
2/2020	vko 21 (toukokuu)	29.4.
3/2020	vko 39 (syyskuu)	2.9.
4/2020	vko 50 (joulukuu)	18.11.

Aineistot liiton toimistolle sähköpostilla tsil@tsil.fi, tai postitse osoitteella Tapaturma- ja sairausinvalidien liitto, PL 30, 00030 IIRIS.

Lehtemme rajallisen palstatilan vuoksi julkaistaan muissa lehdissä olleita juttuja vain, mikäli siihen on aiheen kannalta erityinen syy ja mikäli lehdessä on tilaa.

uusi invalidi ikääntyneiden ja invalidisoituneiden asiassa jo vuodesta 1948

Julkaisija

Tapaturma- ja sairausinvalidien liitto ry

PL 30, 00030 IIRIS

toimisto avoinna ark. 8.30-16.00

(09) 3960 5680, 050 300 7135

Puhelin

Sähköposti ja kotisivut tsil@tsil.fi, www.tsil.fi/uusi-invalidi

Pankkiyhteys

OP-Etelä-Häme FI 17 5041 0420 0069 42

BIC-koodi: OKOYFIHH

Päätoimittaja

Antti Holopainen, Puistokatu 11 B 40, 15100 Lahti

puh. 0400 417 390, sp. antti.holopainen@fimnet.fi

Toimituskunta

Kaija Kiessling, Ritva Korhonen, Juho Lilja,

Kari Raatikainen, Marjaliisa Siira

Marita Vola

Toimitussihteeri

Taitto

Asmo Koste, Nastamuumio oy

Paino

Suomalainen Lehtipaino Oy, Kajaani

ISSN-numero

0787-7021

Hän on yksi meistä: Lea Partanen

Räppääjä Lahdesta

Yhdistyksemme lahtelainen aktiivi Lea Partanen on monessa mukana.

Lea on 93 vuotias ja aina menossa – siinä ei meinaa nuoremmat perässä pysyä.

Tämäkään jutun tekoon ei meinannut aikaa löytyä muilta kiireiltä.

Lea on syntynyt Elimäellä ja omaa sukua Videnoja. Äiti oli sairaanhoitaja ja isä Tampellan sosiaalipäällikkö. Lea meni naimisiin 19 vuotiaana **Onni Partasen** kanssa, muutti Lahteen ja sai kaksi lasta. Nyt lapsenlapsia on 4 ja lapsenlapsenlapsia 11 ja vielä viidennessä polvessa löytyy parivuotias, hurmaava intialais-suomalainen kaunotar. Kun Lean sukujuurret löytyvät Pohjanmaalta ja Savosta, on nyt sukuun myöhemmin tullut kansainvälisyttä; on vävyjä Intiasta, Kamerunista, Nigeriasta ja Tsekistä.

Työssä Lea ehti olla E-osuuskaupalla reilut 30 vuotta aloittaen maitokaupasta ja päätyen mutkien kautta kodinkoneiden osastolle. Monet lapset muistavat Lean mukavana tätinä, joka antoi koskea koneisiin - vielä nykyäänkin monet tulevat siitä kiittämään. Ammattiyhdistys oli myös Lealle tärkeä. Nyt eläkevuosia-

Lea Partanen.

Lealla on tärkeää asiaa ja joskus viesti menee parhaiten perille räppäämällä

kin on jo kertynyt päälle 30. Kiire on kuitenkin jatkunut yhdistysten, kerhojen, kulttuuriharrastusten, matkojen ym. parissa. Teatterikerhossa Lea työskenteli vapaaehtoisena useita vuosikymmeniä ja on yhä kova teatterin harrastaja.

Ja sitten mukaan tuli tämä räppi pari vuotta takaperin. Lahden Lähimmäispalvelu osallistui "Muistojen laulu" projektiin, jota veti yhteisömuusikko **Laura Kaartinen** ja jo siellä syntyi useita Lahti aiheisia lau-

luja. Myöhemmin hanke "Kiinni Elämässä", jota veti **Jonna Piipponen-Karkulowski**, poiki sitten seniorikuoro Räpätit. Tällä hetkellä kuorossa on 10-12 räppääjää. Esiintymisiä on ollut pääasiassa Lahdessa, mutta Helsingissäkin on käyty ja pyyntöjä on runsaasti muuallekin. Lau-luissa, vai pitäisikö sanoa rapissa, otetaan kantaa vanhusten hoidon tilaan, palveluiden kuten postin, Kelan ja pankin digitaalisointiin. Sanoitukset ja sävellykset on yhdessä Räpä-

tien kanssa tehnyt **Leena Kaartinen**. Youtubesta löytyy *Lahti räp*.

Käykää kuuntelemassa, se on täyttä asiaa!

Toivottavasti tapaat Lean taas ainakin kulttuuripäivillä Vähäjärven - ehkä jo aikaisemmin jollain kurssilla.

Ritva A. Korhonen

(YouTube: <https://www.youtube.com/watch?v=71tjh6BzKEk>)

Liiton 2020 kevään kurssit, seminaarit ja lomat

Ikääntyneet monivammaiset – kurssi (ma-pe) Kurseilla käsitellään terveyttä ja hyvinvointia, sosiaaliturvaa ja sosiaalisia perusoikeuksia unohtamatta.

Ikmo-kurssi 1 17. - 21.2.

Ikmo-kurssi 2 23. - 27.3.

Ikmo-kurssi 3 20. - 24.4. (Pori)

Ikmo-kurssi 4 18. - 22.5. (Tampere)

Liittokokous viikonlopun seminaari 7.3. lauantai. Seminaarin sisältö ja puhujat ilmoitetaan tarkemmin yhdistyskirjeessä lähempänä ajankohtaa.

Virkistysloma 24. - 28.2. (ma-pe). Hyvinvointia, hemmottelua

sekä virkeyttä talveen. Mahdollisuus kehon helliviin ja huoltaviin hoitoihin, rentouttavat pihka kääre hoidot, koulutettu jalkahoitaja sekä hieroja

Digi-osaamisen-kurssi 1, 6. - 8.4. (ma-ke). Digitalisaation kiemuroihin tutustumista. Kursseille otetaan enintään 15 kurssitettavaa.

Kulttuuripäivät 13. - 14.6. (lasu).

Loppuvuoden kurssit, koulutukset ja seminaarit ilmoitetaan vuoden 2020 ensimmäisessä lehdes-sä, joka ilmestyy viikolla 13.

Onnittelut ilossa ja osanotot surunkohdatessa

Tapaturma- ja sairausinvalidien liiton adressilla.

Adresseja myynnissä liiton toimistossa, Vähäjärven lomakodissa ja paikallisyhdistyksissä.